

FUND & FORSKNING¹

Ægyptisk oldtidsmindelov

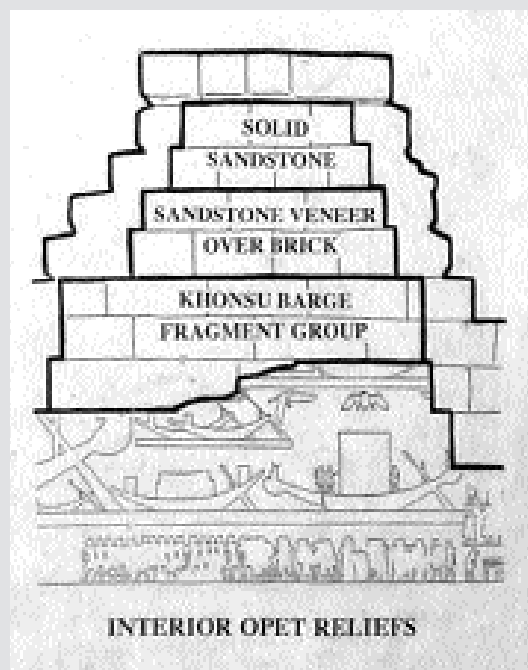
The Supreme Council of Antiquities (SCA – tidl. Egyptian Antiquities Organisation) har vedtaget en lov, der fordrer, at en inspektør fra Antikvitetsstjenesten skal være tilstede, hver gang der skal bygges i områder, hvor der vides at være arkæologiske levn. Således har Zahi Hawass & co. under et hus i Ain Shams fundet en grav fra 26. dynasti med en stor antropoid granitsarkofag tilhørende Khonsuankh, skatmester i kongens palads og chef for kongens palads. Rundt om sarkofagen lå 400 ushabti'er og fire intakte kanopekrukker med de fire Horusbørn som lag. Mumien i sarkofagen havde adskillige guldamuletter. Graven er nu blevet flyttet til Ain Shams Open Air Museum. Digging Diary, *Egyptian Archaeology* 26, 2005, s. 28.

The Egyptian Mummy Project (EMP)

Nu skal alle kendte mumier i Ægypten registreres, hvorefter i første omgang et repræsentativt udvalg skal CT-scannes med henblik på undersøgelse af helbred, dødsårsag, alder etc. Ideen til dette projekt opstod efter fundet af arbejdergravene i Giza, og fundet af de mange mumier i Bahriya gjorde udslaget: en fabelagtig mulighed for at undersøge en sammenhængende population.

Planen er, at alle mumier i Ægypten skal undersøges – med tiden også dyremumier – lige fra sen prædynastisk tid til slutningen af den romerske periode. Det eneste mumiekatalog, der findes, er det ene bind i Catalogue Général fra Cairo-museet. Som et led i registreringen forsynes anonyme mumier med en mikrochip, så at de umiddelbart kan identificeres. Herefter følger så CT-scanning af mumierne. Scanneren er mobil, så at den kan komme til mumierne og ikke omvendt, og den er i stand til at “pakke mumien ud” så at sige lag for lag. Det er meningen, at den skal give os generelle oplysninger om køn og alder, højde, helbred, sygdomme (gigt, slidte tænder, knoglebrud, amputationer, tuberkulose, medfødte deformiteter som f.eks. ganespalte eller seks tæer etc. etc.), samt levealder og dødsårsager for specifikke befolkningsgrupper: Er der forskelle på de kongelige, eliten og resten af befolkningen? og meget mere. CT-scanning vil også gøre det muligt at rekonstruere visse mumiers ansigtstræk.

Den første mumie, der skal scannes, er (selvfølgelig) den fra KV 62... (se andetsteds i dette nummer). Zahi Hawass, *The EMP Egyptian Mummy Project*, *Kmt* 15/4, 2004, s. 29-38.

Luxor

Ægyptologer fra Oriental Institute of Chicago er for tiden ved at bygge en ny mur i Amehotpes 3.s søjlegang i Luxor-templet. Under udgravninger ved sfinx-alléen foran templet i 1950'erne blev der fundet mange blokke, der efter at taget på søjlehallen kollapsede i det 1. århundrede f. Kr. senere i middelalderen var blevet genanvendt i omkringliggende bygninger. 42 blokke er ved at blive indsat i en mur bygget af mursten og beklædt med sandsten. De vil bl. a. vise en stor del af Khonsus båd og ledsagende fartøjer. Murene, der blev udsmykket af Tutankhamon, var oprindeligt lige så høje som de fornemme, papyrusformede søjler. (LM fra planche i templet maj 2005).

(Foto LM).

Hierakonpolis HK 43 (Naqada IIB-C – ca. 3600-3400 f.Kr.)

Udgravningerne i Hierakonpolis HK43, der afsluttedes i sæsonen 2004, og som var en mere eller mindre "nødudgravning", har været yderst givtige. De 91 individer fra 87 begravelser (25 mænd, 36 kvinder, 30 udefinerbare) udgravet i 2004 bringer tallet af udgravede individer op på mere end 500 fordelt i 469 grave. Mange meget interessante detaljer kom for dagens lys, bl.a.:

- En grav tilhørende en 12-årig var blevet genåbnet til begravelse af et lille barn. Barnet var placeret i skødet på den 12-årige, hvilket lader udgraverne formode, at det drejer sig om en lillebror m/k (begravelserne B383 og B384).
- I en anden begravelse (B395) lå afdøde – som så mange andre – i en måtte. Men han var ikke pakket ind i måtten, for denne måtte var forsynet med afstivere, der ligesom dannede en kurv.
- I nabograven (B394) var måtten ikke som normalt lavet af *Juncus* (en art siv) men af papyrus der er let genkendelig på sit trekantede tværsnit. Her har vi undtagelsen, der bekræfter regelen. Desuden var denne begravelse interessant ved at fedtvæv (*adipocire*) stadig var synlig i det indtørrede kød på ribbenene. Det er – for at citere forfatteren: "... a grim indicator that even after 6000 years of dieting some pounds will simply not go away."
- Også rester af madvarer blev fundet: Et brød på et potteskår var anbragt lige foran ansigtet på et lille barn (B401). En kurv fuld af frugterne af *Cordia myxa* ("ægyptisk blomme") og *Zizyphus spina-Christi* (Christ thorn

[ikke at forveksle med krist-tjørn]) lå dybt i bunden af en stort set ellers udraderet begravelse (B391).

Renée Friedman, *Nekhen News* 16, 2004, s. 4-5. Se også *Papyrus* 2004/1, s. 49.

I sæsonen 2003 fandt arkæologerne et tilfælde af skalpering (*Nekhen News* 15, 2003, s. 26). De anså det for et enkeltstående tilfælde. I sæsonen 2004 (i området HK43) fandt de imidlertid yderligere fire kranier med tegn på skalpering. De fire kranier lå i en temmelig rodet kontekst med rester af adskillige individer. Imidlertid viste 8 halshvirvler med alvorlige hugmærker tilhørende mindst tre forskellige individer, at skalpering ikke var det eneste ubehagelige, der var overgået disse mennesker. F.eks. havde den ene af to halshvirvler tilhørende samme mand et voldsomt hug skræt opad, der gennemskar 2/3 af den nederste del af hvirvlen (anden halshvirvel). Desuden havde denne hvirvel yderligere mere end ti hugmærker. Manden var kort sagt blevet hals-hugget. De fire kranier er fra mænd mellem 18 og 30 år og bærer fra 53 til over 193 knivmærker.

En "normal" skalpering er en ret simpel affære: Man lægger et snit hele vejen rundt ca. langs hårgrænsen. Herefter stikker man fingrene ind ved pandesnittet, og så kan man trække skalpen af "as one would remove the rind of an orange" [grrrrrh!]. Det kan også gøres hurtigere. Herodot siger, at skyterne efter at have lagt snittet simpelthen tager fat i håret og rykker til (Bog 4.64) Lignende er beskrevet hos Nordamerikas indianere.

Skalperingerne her er imidlertid anderledes. Det er snarere fore-

gået som når man fjerner en gens-tridig sene eller hinde fra okseste-gen: med små snit fra panden (flest) og hen over issen (færre).

Var det straf eller tortur? Var det menneskeofring? Hvad var disse mænds stilling i samfundet? Høj eller lav? Var skalpering foregået før eller efter døden? Det er nogle af de spørgsmål udgraverne frustreret stiller sandet i Nekhen...

Sean P. Dougherty, *Nekhen News* 16, 2004, s. 11-12

Abydos

S. Harvey fortsætter sit arbejde i dronning Tetisheris monument i Abydos. Et af de mere bemærkelsesværdige fund var en stor uforstyrret hundegravplads, formentlig fra romertiden, i et hjørne af templet.

Nile Currents, *Kmt* 16/1, 2005, s. 4. Se også *Papyrus* 2004/1, s. 48.

I Shunet el-Zebib har M. Adams udgravet adskillige koptiske bosteder, der sandsynligvis har tilhørt eneboere.

Nile Currents, *Kmt* 16/1, 2005, s. 4.

Naqlun (Fayum)

W. Godlewski & co. har arbejdet i ærkeengelen Gabriels Kloster i Naqlun, Deir el-Malak [Malak = engel]. Her fandt de mere end 60 grave spændende fra 5. til 13. årh. Blandt fundene var trækister, ligklæder, måtter, kurve, hørkjortler med silkebroderier samt diverse småting såsom glas- og keramikvarer. Nogle af begravelserne befandt sig inde i selve klosteret, og et af rummene med begravelser indeholdt også en samling håndskrifter på papyrus og pergament (30 i alt) fra 10. til 11. årh. på både koptisk og arabisk og bestående af breve, kontrakter og fordelingslister. Derudover fandt man yderligere en

gravplads fra 6.-7. årh., hvoraf fem grave blev undersøgt. Nile Currents, *Kmt* 16/1, 2005, s. 5-6.

Kharga-oasen

Den sidste af fire surveys i Nordkharga under ledelse af S. Ikram og C. Rossi viste sig at skulle blive en redningsaktion. I løbet af sommeren 2004 har en bulldozer hensynsløst ødelagt en stor del af det arkæologiske område:

- Lerstempel fra 2. årh e.Kr., bevaret i op til 6 meters højde, pudsbeklædt og dekoreret med hieroglyf-inskriptioner og gude-scener, var stort set jævnet med jorden.
- Et tårn, oprindeligt to stokværk højt, var forvandlet til murbrokker.
- Tre grave i gravplads F var også raseret, så stumper af mumier og smadrede krus lå spredt ud over området.
- Dele af den "befæstede bebyggelse" og den "østlige bebyggelse" var ligeledes ødelagt.

Dette er formentlig skattejægeres værk i søgen efter guld, og ikke almindelige gravrøveres, eftersom de havde efterladt adskillige hele, malede krus liggende frit. Nile Records, *Kmt* 16/1, 2005, s. 6.

Flere hundebegravelser

F. Dunand & co. har arbejdet i det romerske fort el-Deir i Kharga og har i denne sæson afsluttet arbejdet i den romerske gravplads. Blandt de romerske klippegrave fandt de en stor samling af hundebegravelser. De er formentlig fra 2. årh. e.Kr., men endnu er en C-14 undersøgelse ikke udført. Nile Records, *Kmt* 16/1, 2005, s. 6.

Klimaændringer gennem 130.000 år

For at forstå klimaet i det nordlige Afrika for 130.000 siden har forskere fra St. Louis University i Washington studeret sneglefossiler. Ved hjælp af bl.a. stabile isotoper fra fossiler af ferskvands-sneglen *Melanoides tuberculata* og karbonatholdige aflejringer fra en lille, nu udtørret, sø i Kharga-oasen rekonstruerer Jennifer Smith og hendes assistent Johanna Kieniewicz klimaet i den vestlige ørken, da søen var sø. Sneglefossilerne kan give oplysninger om klima og miljø og muligvis også om, hvilken rolle vejret spillede i menneskets udbredelse fra Afrika. Denne nye forskning understøtter den antagelse, at Ægyptens vestlige ørken for 130.000 år siden var en blomstrende savanne med mennesker og dyr – ikke tør og gold som i dag. Notes and News, *Egyptian Archaeology*, 26, 2005, s. 7.

Saïs

EES/Durham University's hold har i Saïs gjort et interessant fund fra saitisk tid (26. dynasti): en brønd. Almindeligvis er ægyptiske brønde beklædt med sten indvendig eller hugget ud i klippegrunden. Denne er imidlertid beklædt indvendig med ringe af brændt ler. Hver ring er 35 cm høj og 186 cm i diameter, og de er ganske enkelt stablet oven på hinanden for at danne brøndskakten. Mellemrummene mellem ringene var tætnet med mudder, og der var fodfæster ned langs inder-siden i brønden. Der var mindst 13 af disse ringe ned til en dybde på ca. 3 m; videre udgravning besværliggjordes af indsvivende grundvand. Brønden var fyldt med keramik fra sen saitisk tid, formentlig samtidig med den persiske invasion: både fønikiske og græske, importerede amforer og lokal ægyptisk keramik. Halvvejs nede i

brønden lå et tykt lag af en sort olieagtig, ulækker substans. Olien kan bevidst være hældt i brønden og derefter antændt – der var et sodlag på indersiden af brønden – for at gøre vandet ubrugeligt for en invaderende fjende. Penny Wilson, *Egyptian Archaeology*, 26, 2005, s. 34-35.

Tell Basta

Det tysk-ægyptiske hold, der arbejder i Tell Basta (Bubastis), har fundet en kopi af det såkaldte Kanopos-dekret med resterne af en tosproget ægyptisk-græsk tekst i tre skrifttyper (ligesom på Rosette-stenen og Kanopos-dekretet selv). Teksten, der er delvis bevaret på græsk og demotisk og med rester af hieroglyf-versionen, daterer sig til 238 f.Kr. under Ptolemæos 3. Euergetes. Notes and News, *Egyptian Archaeology* 25, 2004, s. 20.

Alexandria

Det polsk-ægyptiske hold, der arbejder i Kom el-Dikka, Alexandria (nær det velbevarede romerske teater), har udgravet et kompleks af velbevarede forelæsningsale fra sen romersk tid

(5. -7. årh. e.Kr.). De 13 ens rum indeholder rækker af bænke opstillet i hestekoform og med en forhøjning til forelæseren i den runde ende (sic!).

Nile Currents, *Kmt* 16/1, 2005, s. 4.

En Tut er vel en Tut ... ?

Har vi nu snart den hele Tut??

Sidst var det hans næsetip (se Papyrus 2004/1, s. 50) ... nu er det hans ***

Spøg til side. Vi har alle altid vidst, at Tuts penis var forsvundet, stjålet? fra hans mumie. Men nu viser det sig, at det er den nok alligevel ikke... Carter omtaler i sin rapport bemeldte legemsdel [den ses også tydeligt på fotografiet af den udpakke mumie i Reeves, *The Complete Tutankhamun*, s. 117], men den synes ikke på røngtenbillederne fra 1968, så man mente, at den var forsvundet. Nu er den imidlertid genfundet – måske. Efter en CT-scanning (se ovenfor om EMP) mener forskerne at kunne genkende bemeldte legemsdel liggende løst på sandet i den bakke, mumien hviler på. Gert C. Nielsen, *Berlingske Tidende* 10.03.05, 1.sektion, s. 11. se www.guardians.net/hawass for yderligere detaljer fra CT-scanningen af Tut.

Og nu vi er dernede...

Dette her har ikke ret meget med ægyptologi at gøre, men jeg synes det skal med alligevel, med direkte citat fra *Information*: "En stenaldlerfigur, der forestiller en mand og en kvinde, der dyrker sex, er fundet i Tyskland. Det er det ældste fund af pornografi nogensinde og udfordrer den opfattelse, at sex var tabu for 7.200 år siden. Arkæologerne er i ekstase – rent fagligt."

Anita Brask Rasmussen, *Folk, Information*, 05.04.05.

Tyvekoster galore

Trods ihærdig indsats fra Supreme Council of Antiquities' (SCA) side fortsætter stjalne oldsager med at strømme ud af Ægypten. Senest har 10 ægyptere, heriblandt arkæologer, været for retten for tyveri og smugling af oldsager fortrinsvis fra Aswan-området. De fleste af et anslået tal på i alt 57.000 stjalne genstande stammer fra magasiner snarere end fra plyndring af udgravningsområder, og mange er siden havnet i udlandet. Tyvene blev pågrebet, efter at toldmyndighederne i Cairo Lufthavn opdagede en container pakket med oldsager fra faraonisk, græsk og romersk tid og adresseret til en privat forhandler, Mohammed al-Shaaer, i Spanien, der kunne fremvise et brev fra SCA, der dokumenterede, at genstandene var moderne kopier fra basaren i Cairo. Dette gjorde SCA og politiet ekstra vagtsomme. Maximumstraffen for at modtage bestikelse vedrørende illegale oldsager er 15 år i arbejdslejr, mens smugling af oldsager giver 5 år. Trods den øgede vagtsomhed synes også magasiner fra de prædynastiske udgravninger i

Maadi for nylig at være udsat for indbrud og genstandene solgt på det internationale marked. Nile Currents, *Kmt*, 16/1, s.7.

Nye adgangsforhold

Den ægyptiske rigsantikvar havde for nogen tid siden varslet nye tiltag, der gik ud på at retablere de oprindelige adgangsforhold til en række ægyptiske templer. Dette er nu lykkedes på beundringsværdig vis i templet i Edfu. Næsten alle de omkringliggende huse, der lå i niveau, med templets tag, er nu revet ned. Hestevognsturen fra krydstogtskibene er nu blevet forlænget med en stor bue, således at man kommer ind til templet skråt forfra, i stedet for at luske ind ad bagdøren.

I Kom Ombo ankommer man nu ad en imponerende trappe lige foran templet i stedet for at gå ind sydfra. Det er nok de færreste, der værdsætter dette, da templet for krydstogtskibene, som alle kanaliseres ind i templet lige netop på samme tid, er fyldt til bristepunktet, der bringer de gamle Rexona-reklamer i erindring.

(LM)

(Foto LM).

Ægyptens sidste dronning død

Onsdag d. 16. februar i år døde “et vigtigt symbol på en turbulent æra”, nemlig dronning Nariman, enke efter kong Farouk, 72 år gammel. Nariman fødtes ind i en ikke særligt velstillet borgerlig familie i 1934 [her er der uoverensstemmelse mellem angivelsen af alder og fødselsår] og blev forlovet med en læge som 16-årig, i øvrigt samme år som Farouk blev konge. I sit første ægteskab fik kongen tre døtre på stribe og lod sig derfor skille i 1948. Uhørt i datidens Ægypten! Værre skulle det blive, da det rygtedes, at han ønskede, at gifte sig med en ung borgerlig kvinde!! Værre endnu blev det, da det viste sig, at hun allerede var gravid (med en søn skulle det vise sig) inden det diskrete bryllup i maj 1951!!! Nariman fulgte Farouk i eksil efter obersternes kup 14 måneder efter brylluppet. Da Farouk døde i Italien i 1967, havde Nariman for længst ladet sig skille. Derefter var hun gift endnu to gange. Sine sidste mange år levede hun tilbagetrukket i Heliopolis.
Hans Henrik Fafner, *Information*, 23.02.05.

Gadefejere og byforskønnelse

I de seneste måneder har myndighederne i Ægypten sat kraftigt ind for at holde monumenter og gader langs turisternes vej i orden. En hær af gadefejere synes udkommanderet i anlæggene fra Sakkara til Philæ, alle forsynet med uniformer, kost og i visse tilfælde ergonomisk fejtblad med langt skaft. Måske de følger Akhnatens gode eksempel... Selv i Edfu by, der tidligere var den tristeste strækning, turisten skulle tilbagelægge, er gadefejerne i gang (og ja, selv mange af hestene i Edfu har fået et lidt af et lift, selv om der er langt igen til at de når den nu fornemme

standard i Luxor. I 1970'erne etableredes en afdeling af Brooke's Hospital for Animals i Luxor med vandingstrug og gratis dyrlægebehandling, hvilket har gjort en himmelvid forskel i hestenes velfærd. De er endda blevet forsynet med en sejldugsbakke, der opsamler deres efterladenskaber.

Et andet fænomen, der springer i øjnene for tiden, er den smukke beplantning, der dukker op overalt, hvor turisterne færdes. Midterabatten fra lufthavnen og den lange strækning mod Cairo er nu vokset til og giver en enestående introduktion til byen. Omkring citadellet er der plantet en passende ørkenflora, og også nede i

(Foto LM).

Aswan er der gang i nye, små grønne oaser i området omkring den gamle dæmning.
(LM)

MUSEER

Dr Wafaa el-Saddik, direktør for Cairo-Museet – et mikroportræt

Dr. Wafaa el Saddik, der nu har bestredet sit embede i godt et års tid, har sin PhD fra Wiens Universitet på en afhandling om Giza i det 26. dynasti, og en del af hendes nuværende forskning fokuserer ligeledes på denne periode. Det fremgik allerede af denne klumme i forrige nummer af *Papyrus*. Men før hun kom til Cairo, var hun i Köln, hvor hun beskæftigede sig meget med museumsarbejde, museumsuddannelse og hvordan man får museer, fortid og historie gjort interessante for børn. For eksempel grundlagde hun en forening “*KinderMuseen für Ägypten*”, og de erfaringer, man fik her, var særdeles brugbare, og mange kan overføres til Ægypten.

Dr. Wafaa el-Saddik begyndte sin karriere som journaliststuderende. Under et besøg i Luxor fandt hun sig selv stående midt i Karnak-templet og var solgt. Dette her måtte hun vide mere om. Så

hun opgav journalistikken til fordel for ægyptologien.

Udover projekterne for Museet (se nedenfor) har Dr. Wafaa el-Saddik et projekt kørende sammen med sin teenagesøn, som begyndte, da de var i Tyskland: De genfortæller myten om Horus og Seth, og sønnen og hans venner illustrerer den. "Det er ikke *mainstream* ægyptologi, men det er skægt. Og jeg kan være sammen med min søn!"

Et af Dr. Wafaa el Saddik's kæreste tiltag er et katalog for blinde. Det skal ikke bare være i *braille* men også med højt prægede billeder, som de blinde så kan "se" med deres fingre. Desuden skal der med tiden skabes et galleri med afs-tøbninger, som de blinde kan føle på og således "se".

Kælderetagen skal renoveres (ligeledes kort nævnt i seneste *Papyrus*) med rullende reoler, lys og klimakontrol. De opmagasinerede genstande skal klassificeres efter materiale og art, så at de er nemmere at finde. Dertil skal der etableres studierum, så at forskere kan studere genstandene der. Indtil nu er lidt over 1/3 af kælderens indhold registreret og katalogiseret.

Amarna-rummet skal omarrangeres, så genstandene kommer bedre til deres ret. Endvidere er Dr Wafaa el-Saddik begyndt at tage volontører ind, fordi "det er godt at have 'almindelige mennesker' involveret i Museet".

Interview med Dr Wafaa el-Saddik, *Kmt* 15/4, 2004, s. 6-7.

Cairo-Museet generelt

Der er gang i den i Cairo: Databasen over samtlige genstande i museet skrider hastigt fremad [omtalt i forrige *Papyrus*]. Det vil lette overførslen af genstande til de nye Great Egyptian Museum i Giza, når det engang står færdigt.

- Amarna-rummene omorganiseres og har foreløbig fået lyserøde vægge.
- Egyptian Mummy Project (se ovenfor) fortsætter som planlagt. I januar rejste CT-scanneren til Luxor, hvor Tutankhamon blev scannet (se andetsteds i dette nummer) sammen med hin meget omdiskuterede "Trio fra KV 35".

Victoria & Albert Museum/Petrie Museum

I et magasin i V&A fandt man for nylig en kasse fyldt med uaccessionerede ægyptiske oldsager, der viste sig at stamme fra Petries udgravninger i 1888. Petrie lod ofte sine fund opbevare i V&A. Kassen indeholdt kartonnage- og træfragmenter fra sentid til romertid heriblandt et portræt af en ung skægget mand og et kistelåg med billedet af en kvinde med sorte slangekrøller. Oldsagerne er overført til Petrie Museum of Archaeology.

For the Record, *Kmt* 15/4, 2004, s. 10.

Ramessidisk dronning

I *Papyrus* 2002/1 omtalte vi afstøbningssamlingens ægyptiske genstande. En af dem var ikke identificeret, men det problem er nu løst takket være et tip fra prof. J. R. Harris i Skotland. Relieffet af en ramessidisk dronning stammer fra den kolossale statue af Ramses 2., der blev fundet i Memphis i 1882 og rejst på pladsen for hovedbane-gården i Cairo i 1955. Der står den ikke mere. Da redaktøren ønskede at fotografere den på ny til dette nummer af *Papyrus*, var det evident, at statuen ikke mere stod på sin plads. Det gjorde til gengæld en stor kran. Statuen har dog ikke blot fået en ny sokkel, den er på vej til en helt ny place-

ring. Ifølge *Al-Ahram Weekly*, 10-16 marts 2005, skal den opstilles i området i Giza, hvor det nye, store ægyptiske museum skal bygges. Kvinden er Bintanat, datter af Ramses 2. (LM) (Foto ERN).

Tutankhamun: The Musical

Det måtte jo komme...!

Musical'en er løseligt baseret på Tuts korte regering og Ays påståede mord på ham – med den lille drejning at Ay, der tidligere skulle have myrdet kongeparrets lille datter, selv bliver myrdet af enken.

Musik: Paul Whittle. Tekst:

Michael King, Gregory Cooper (*Who killed King Tut?*) og Bob Brier (*The Murder of Tutankhamen*) [Får vi den mon at se i DK?? - og skal det så være på Det Kongelige eller Folketeateret??] For the Record, *Kmt* 15/4, 2004, s. 9 (omtale af anmeldelse i *Ancient Egypt* 8-9, 2004).

Fugleflugtslinie

I anledning af Danmarks ældste sildemåges død i en alder af 31 år

og 1 måned blev det rapporteret, at en anden dansk sildemåge forsynet med en radiosender, som kunne spores fra satellit, nåede at dække hele Nilens løb fra Middelhavet til Victoriasøen på 3? døgn. Det er en strækning på 3.600 km! (LM fra *Politiken* 24.12.04)

Nyttige ting at holde øje med

National Geographic sender i foråret 2005 en serie kaldet *Tales of the Tomb* (i Amerika – hvornår og om den vises i DK vides ej – så hold udkig). En af udsendelserne "Blood Sacrifice" handler netop om de skalperede fra Nekhen omtalt ovenfor.

¹ Tekst i kantede klammer er mine personlige kommentarer
AL

Udstillinger

En prægtig udstilling omfattende 50 genstande fra Tutankhamons grav samt 70 genstande fra andre kongelige og private grave fra det 18. dynasti vil være at finde på følgende lokaliteter:

16/6 – 15/11 2005

Los Angeles City Museum of Art

Fra december 2005
Museum of Art, Fort Lauderdale

Fra maj 2006
Field Museum, Chicago

Fra februar 2007
Franklin Institute, Philadelphia

LM fra www.touregypt.net

INTERESSANTE NETADRESSER

The Griffith Institute
www.ashmol.ox.ac.uk/gri/

Her finder man *Tutankhamon: Anatomy of an excavation* – en database over samtlige 5.398 genstande fra graven. Dertil transkription af Carters dagbøger fra alle ni udgravnings-sæsoner - med alt fra de daglige fremskridt til personlige relationer og de komplekse arkæologiske og politiske forhold, Carter måtte arbejde under.

www.ashmolean.museum/gri/4tut.html

Her kan man se Harry Burtons fotografier fra KV62.
www.ashmol.ox.ac.uk/gri/carter/gallery/

Chariot to Heaven – en historie for børn og unge, skrevet af Mary Anne Bradley og Jaromir Málek. Den foregår i Memphis i de sidste dage af Tutankhamons regering.
www.ashmolean.museum/gri/9chario0.html